

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИМ МАЙНОМ ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙНИ

©2023 ПОПЕЛО О. В., КУРАШ А. М.

УДК 351.9:347.218.1]:364.6
JEL Classification: H40; H55

Попело О. В., Кураш А. М.

Механізм управління комунальним майном як фактор активізації соціальної послуги життєстійкості в умовах децентралізації та війни

Розкрито сутність комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості. Окреслено мету й очікувані результати від реалізації експериментального проекту з надання соціальної послуги життєстійкості. Наведено завдання уповноважених органів учасників проекту. Проаналізовано умови участі територіальної громади у запровадженні комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості. Розглянуто шлях громади до формування життєстійкості. Проаналізовано труднощі територіальних громад на шляху до ефективного використання блага з точки зору інтересів їх жителів, зокрема: облаштування приміщення для надання комплексної послуги та забезпечення його утримання з бюджету громади; велика кількість об'єктів комунального майна, яке не використовується або що знаходиться в занедбаному стані; значна частка комунальної інфраструктури пошкоджена внаслідок повномасштабного російського вторгнення, що стало справжнім викликом для кожної територіальної громади тощо. Зазначено, що розвитку соціальних послуг у територіальних громадах, зокрема послуги життєстійкості, сприятиме ефективне використання ресурсу комунальної власності, що передбачає: інвентаризацію наявного комунального майна; визначення кількості об'єктів комунальної власності (у т. ч. по старостатам), приміщення яких може бути використано для роботи надавачів соціальних послуг, зокрема таких, які відповідають встановленим вимогам для надання послуги життєстійкості, з урахуванням географії їх розташування (віддаленість, кількість населення, можливість доїзду тощо), потреб населення конкретних населених пунктів (старостатів) у соціальних послугах, залежно від віку, соціального становища, соціальних і демографічних тенденцій тощо; формування відкритої електронної бази об'єктів комунальної власності, на базі яких можуть працювати потенційні надавачі соціальних послуг для залучення / зацікавлення потенційних партнерів, у тому числі громадських організацій. Запропоновано механізм управління комунальним майном у контексті активізації соціальної послуги життєстійкості в умовах децентралізації та війни.

Ключові слова: механізм, державне управління, соціальна послуга, соціальна політика, комунальне майно, життєстійкість, децентралізація, війна, органи місцевого самоврядування, територіальна громада, соціальний захист.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-198-206>

Рис.: 6. **Бібл.:** 15.

Попело Ольга Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: popelo.olha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/l-8572-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967563>

Кураш Аліна Михайлівна – магістр кафедри менеджменту та адміністрування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: kurash_alina@ukr.net

UDC 351.9:347.218.1]:364.6
JEL Classification: H40; H55

Popelo O. V., Kurash A. M. A Mechanism of Communal Property Management as a Factor of Activation of Social Service of Resilience in the Context of Decentralization and War

The essence of a comprehensive social service for the formation of resilience is disclosed. The purpose and expected results from the implementation of the pilot project for the provision of social services for resilience are outlined. The tasks of the authorized bodies of the project participants are presented. The conditions for the participation of the territorial community in the introduction of a comprehensive social service for the formation of resilience are analyzed. The path of the community to the formation of resilience is considered. The difficulties of territorial communities on the way to the efficient use of benefits from the point of view of the interests of their residents are analyzed, in particular: arrangement of premises for the provision of a comprehensive service and ensuring its maintenance

from the community budget; a large number of objects of communal property that is not used or that is in an abandoned state; a significant share of municipal infrastructure that is damaged as a result of the full-scale russian invasion, which has become a real challenge for each territorial community, etc. It is noted that the development of social services in territorial communities, in particular resilience services, will be facilitated by the efficient use of communal property resources, including: inventory of available communal property; determination of the number of communal property objects (including by starostats), the premises of which can be used for the work of social service providers, in particular those that meet the established requirements for the provision of viability services, taking into account the geography of their location (remoteness, quantity of population, conveyance, etc.), the needs of the population of specific settlements (starostats) in social services, depending on age, social status, social and demographic tendencies, etc.; formation of an open electronic database of communal property objects, on the basis of which potential providers of social services can work to attract/interest potential partners, including non-governmental organizations. A mechanism of communal property management in the context of activating the social service of resilience in the context of decentralization and war is proposed.

Keywords: mechanism, public administration, social service, social policy, communal property, resilience, decentralization, war, local self-government bodies, territorial community, social protection.

Fig. 6. Bibl.: 15.

Popelo Olha V. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Management and Administration, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: popelo.olha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/I-8572-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967563>

Kurash Alina M. – Master of the Department of Management and Administration, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenka Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: kurash_alina@ukr.net

Вступ. Процеси децентралізації та формування територіальних громад в Україні зумовили необхідність перегляду органами місцевого самоврядування підходів до організації соціального захисту населення, у тому числі соціальних послуг, що є поширеною міжнародною практикою з доведеною ефективністю у напрямку профілактики складних життєвих обставин та їх подолання.

В умовах війни потреба населення у наданні якісних соціальних послуг ще більше посилюється. Зокрема, головною проблемою є опанування навички зниження рівня стресу і тривожності, самопомогі й першої психологічної допомоги близьким, розуміння, як поводити себе в кризових ситуаціях. Дуже важливо також розвивати батьківські компетенції, підтримувати родини з дітьми та координувати волонтерські ініціативи. Особливу увагу слід приділити психологічній роботі з військовослужбовцями, ветеранами та їхніми родинами.

Розвиток соціальних послуг в громадах України ще не набув бажаного розвитку, що має ряд причин, серед яких: недостатній рівень фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування, низький рівень оплати праці надавачів соціальних послуг, низький рівень залучення інститутів громадянського суспільства у ці процеси. Тому одночасно з необхідністю розвитку спектра соціальних послуг постає питання пошуку ресурсів, інструментів і відповідних механізмів на рівні місцевих громад для реалізації цього завдання.

Одним з таких ресурсів є використання майна (приймачів), яке після ліквідації райдержадміністрацій перейшло у власність місцевих громад (колишні лікарні, школи, садочки тощо) для розміщення у таких будівлях надавачів соціальних послуг. Зокрема, таке майно може бути використано для розвитку нової психосоціальної послуги формування життєстійкості, фінансування якої забезпечується державним бюджетом, а також інших соціальних послуг чи

спеціалізованих служб (наприклад, притулків для постраждалих від домашнього насильства, денних центрів перебування дітей з інвалідністю, центрів соціальної підтримки дітей та сімей тощо). Реалізація такого завдання зумовлює потребу опрацювання конкретних практичних кроків для його виконання з метою збільшення кількості громад, охоплених соціальними послугами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління комунальним майном досліджували такі українські й закордонні вчені, як: Б. І. Адамова, В. М. Алексеева, О. В. Батанова, В. М. Бабаєва, В. І. Борденюк, І. П. Бутко, І. А. Грицьак, І. О. Дробота, В. М. Кампо, Р. І. Капелюшнікова, В. М. Князев, М. І. Корнієнко, В. В. Кравченко, Н. Р. Нижник, М. І. Пухтинський, Н. В. Сментина та інші. Їхні дослідження розкривають сутність і типологію власності, управління комунальної власністю та об'єктами спільної власності, основи діяльності та організації відповідних рад та комунальних підприємств щодо управління майном територіальних громад та інше [7; 8; 15].

Однак залишається недослідженим питання можливих варіантів раціонального використання отриманого громадами майна відповідно до соціальних потреб і запитів мешканців таких територій, зокрема для розвитку на їх базі соціальних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. 3 жовтня 2023 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості» [14]. Постанова є частиною Концепції розвитку психічного здоров'я до 2030 року та визначає розвиток систем психологічної та соціальної підтримки на рівні громад. Проект є частиною загальноукраїнської програми психічного здоров'я, започаткованої першою леді Оленою Зеленською, і координуватиметься Міністерством соціальної політики України.

Послуга реалізуватиметься через територіальні громади, які мають виділити придатне для використання приміщення, що може бути у власності громади або приватної чи державної форми власності й відповідати визначеним нормам, зокрема будівельним, протипожежним, безбар'єрності тощо, а також не потребувати значних вкладень у її забезпечення.

Партнери проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості наведені на рис. 1.

Міністерство соціальної політики України активно залучає територіальні громади з усієї України до реалізації пілотного проекту.

Нову соціальну послугу із формування життєстійкості заплановано реалізувати до 31 грудня 2024 року – потім вона масштабуватиметься на інші громади України. Мета та очікувані результати від реалізації комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості наведено на рис. 2.

За даними соціологічного дослідження Gradus Research, всього 6 % людей звертається по психологічну допомогу.

Причиною, чому люди не звертаються по допомогу до фахівців, 40 % називають страх не отримати чи втратити роботу, а понад третина людей стверджує, що це вплинуло б на репутацію на роботі [6].

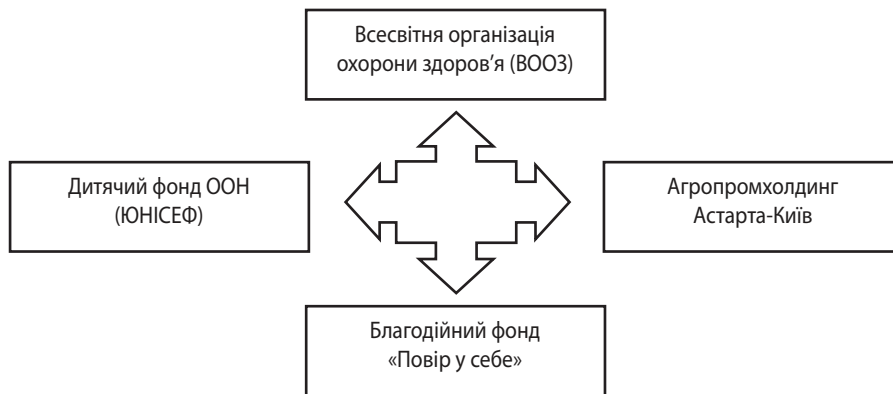

Рис. 1. Партнери проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості

Джерело: систематизовано авторами

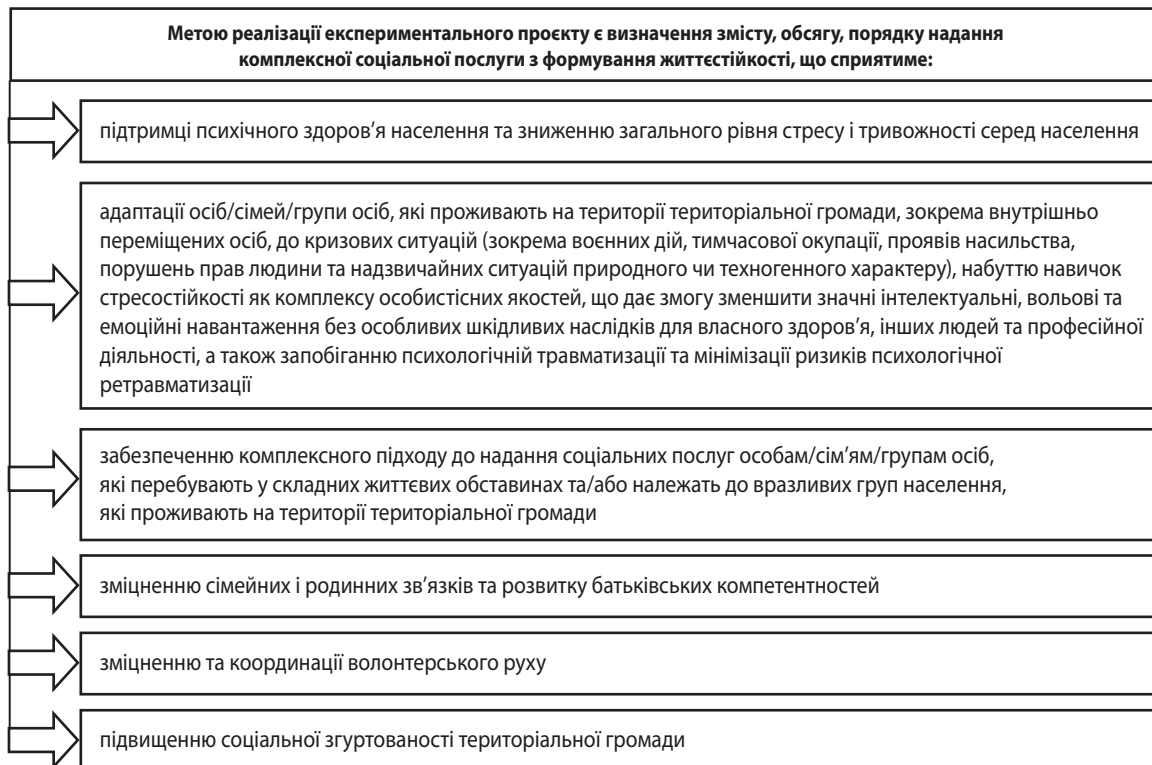

Рис. 2. Мета комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості

Джерело: систематизовано авторами на основі [14]

Інноваційна соціальна послуга передбачає комплексний підхід. Тому передусім проводиться оцінювання потреб людини. Після цього вона отримує інформацію про доступні послуги для вирішення наявних проблем, можливість соціального захисту та, за потреби, безоплатну правову допомогу. Також запроваджено психологічну діагностику та психологічне консультування (індивідуальне, сімейне, групове). Надання психологічної підтримки та підтримки після стресових розладів. Вивчення методів і технік, які допомагають зменшити фізичне та розумове навантаження тощо.

Окремим напрямом є психологічний супровід батьків, розвиток навичок виховання та догляду за дітьми, допомога в побудові стосунків з дітьми на різних етапах розвитку. Також – психологічна робота з військовослужбовцями, ветеранами та їхніми родинами.

Важливою складовою інноваційних послуг є створення комплексних механізмів надання соціальних послуг людям / сім'ям / групам осіб, які перебувають у будинках престарілих та/або належать до вразливих верств населення.

Соціальні послуги з формування життєстійкості надаватимуться через надавачів, обраних за результатами публічного конкурсу. Відповідні конкурси організовує Фонд соціального захисту людей з інвалідністю [12]. До участі в конкурсі запрошуються юридичні особи та фізичні особи – підприємці (всеукраїнські та регіональні громадські організації, благодійні фонди), внесені до розділу «Надавачі соціальних послуг» реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг. Бюджетні установи можуть брати участь у конкурсі за умови реорганізації (перетворення) установи в неприбуткове підприємство (рис. 3).

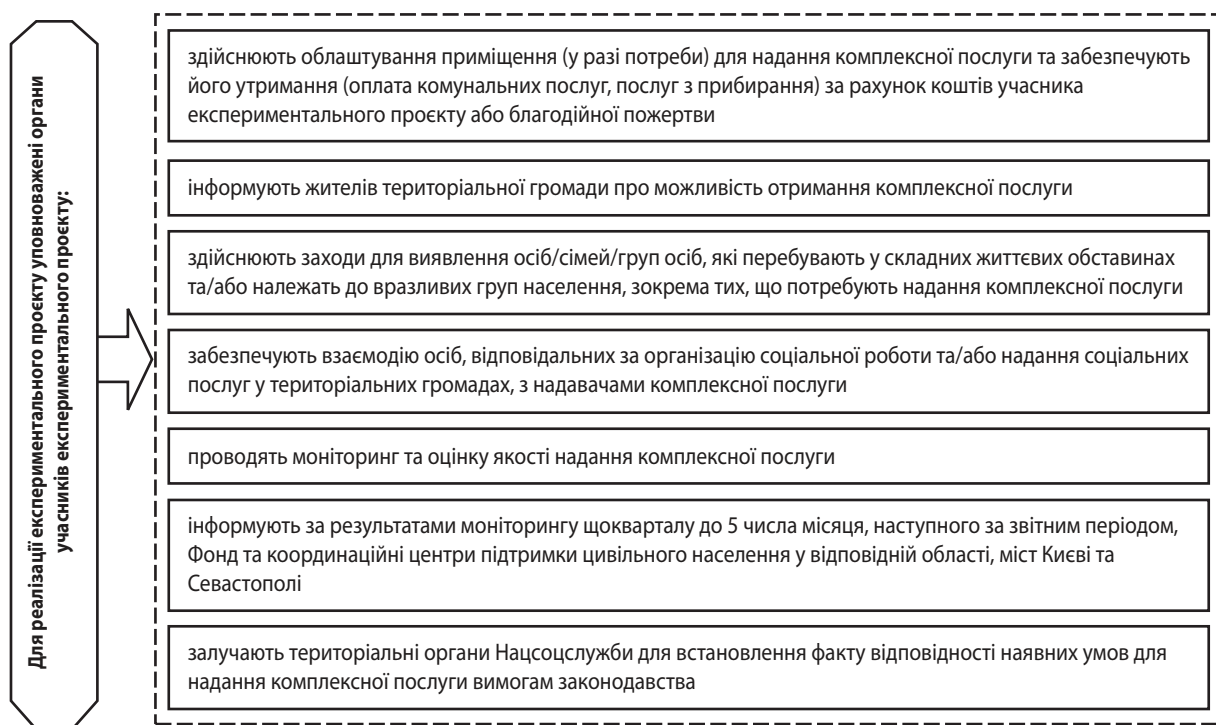

Рис. 3. Завдання уповноважених органів учасників експериментального проекту

Джерело: систематизовано авторами на основі [14]

За інформацією Міністерства соціальної політики України, наразі триває процес залучення громад, а паралельно з цим проходить конкурс серед надавачів у територіальних громадах, які вже є учасниками експериментального проекту. Списки громад-учасниць публікуються наказами Міністерства соціальної політики України на сайті [9; 10; 11]. Наразі учасниками експериментального проекту стали 30 громад з 14 областей України. Серед них – Коропська селищна рада Чернігівської області. У 2024 році планується охоплення послугою ще 120 громад.

Команда надавача має складатися із соціального менеджера, психолога та соціального працівника, кількість яких змінюватиметься залежно від розміру громади. Відібрана команда надавача матиме можливість підвищити свою кваліфікацію через навчання за такими програмами,

як ВООЗ, ЮНІСЕФ та ін. Навчально-методичне забезпечення та роботу експертів забезпечує Міністерство соціальної політики України спільно з партнерами. Робота надавачів соціальних послуг оплачується державою. Тобто громада отримує в результаті не лише задоволення соціальних потреб своїх мешканців, але й збільшення робочих місць за рахунок коштів державного бюджету.

Також слід враховувати, що економічною основою територіальних громад є комунальне майно, а тому результатом підвищення ефективності управління цим майном, у тому числі його використання на договірних засадах сприятиме підвищенню рівня сільської, селищної чи міської економіки [1]. Тому участь територіальних громад у такому проекті, на нашу думку, є доцільним управлінським рішенням.

Відповідно до Порядку реалізації експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2023 року № 1049, умови участі територіальної громади в експериментальному проекті та шлях громади до формування життєстійкості наведено на рис. 4, 5.

Забезпечення приміщеннями комунальної форми власності належить до організаційних і правових аспектів управління та володіння нерухомістю, яка належить територіальній громаді. Цей механізм має велике значення для реалізації комплексних соціальних послуг і сталого розвитку громад.

Ресурсне забезпечення є основним елементом сталого розвитку щодо управління комунальним майном та забезпечення комфортного життя мешканців громади. Комунальна власність є цінним активом і містить різноманітні об'єкти та ресурси, які необхідно ефективно використовувати на благо громади [2]. Одним із ключових аспектів ресурсного забезпечення територіальної громади є нерухоме майно, що належить до комунальної власності. Громади потребують належного фінансування для забезпечення функціональності, розвитку комунальної інфраструктури, якості надання соціальних послуг та реалізації інвестиційних проєктів.

Максимально збалансоване поєднання принципів економічної ефективності та принципів соціальної відпо-

відальності органів місцевого самоврядування забезпечує життєдіяльність населення та соціальних інтересів мешканців територіальних громад.

Критерії ефективності управління об'єктами спільної власності мають бути покладені в основу вибору можливих форм використання того чи іншого об'єкта. Критеріями вибору тієї чи іншої форми використання спільного майна мають бути ефективність та економічна доцільність його подальшого використання. При прийнятті управлінських рішень стосовно використання комунального майна, необхідно враховувати, що ефективність таких рішень органів публічної влади не завжди визначається економічними розрахунками, а необхідно враховувати й соціальні аспекти, оскільки діяльність органів місцевого самоврядування здебільшого вирішувати соціальні проблеми у відповідних територіальних громадах [3].

Прийняття рішення про виділення приміщення, що перебуває у комунальній власності для надання соціальної послуги з формування життєстійкості дозволить оцінити ефективність управління об'єктами комунальної власності з погляду користі управлінських рішень для реалізації соціальних програм місцевої громади, що не приносять прямої вигоди для місцевого бюджету у вигляді надходжень.

Утримуючи ці об'єкти, місцеве самоврядування переслідує суспільні інтереси, тобто задоволення колективних інтересів мешканців, які проживають на території відпо-

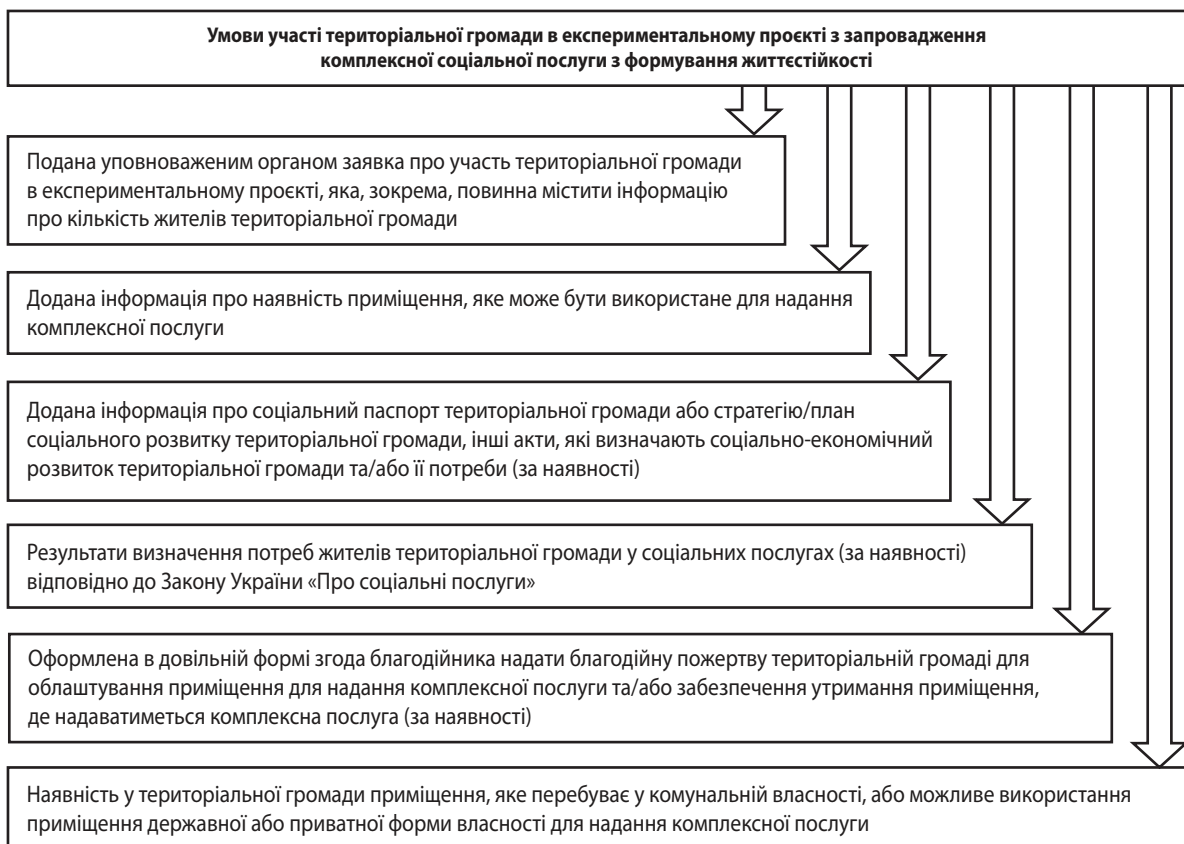

Рис. 4. Умови участі територіальної громади в експериментальному проекті із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості

Джерело: систематизовано авторами на основі [14]

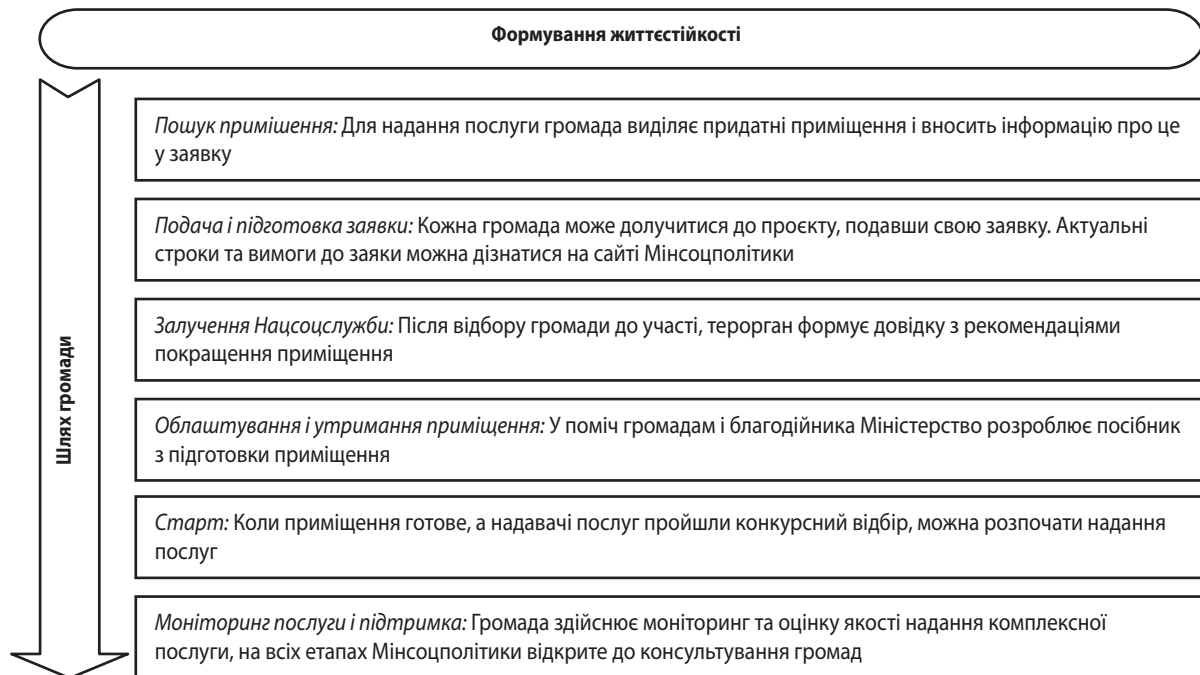

Рис. 5. Шлях громади до формування життєстійкості

Джерело: систематизовано авторами на основі [14]

відних територіальних громад, задоволення основних життєвих потреб у межах територіальної юрисдикції органів місцевого самоврядування.

Проте доцільно зазначити, що на шляху до ефективного використання блага, з точки зору інтересів жителів відповідних територіальних громад, неминуче виникає ряд труднощів і питань, зокрема:

- облаштування приміщення для надання комплексної послуги та забезпечення його утримання з бюджету громади;
- велика кількість об'єктів комунального майна, яке не використовується або що знаходиться в занедбаному стані;
- начна частка комунальної інфраструктури пошкоджена внаслідок повномасштабного російського вторгнення, що стало справжнім викликом для кожної територіальної громади і т. д.

Управління комунальною власністю являється складним процесом, що включає певні стадії та етапи [5]. Процес управління комунальною власністю включає інвентаризацію об'єктів комунальної власності, оцінку, облік використання, аналіз можливості ефективного використання публічної власності, планування, контроль, нормативно-правове регулювання процесу управління спільним майном тощо [13].

Однією із таких проблем є формування дієвого механізму державного управління комунальним майном в контексті активізації соціальної послуги життєстійкості, який буде спрямований на максимізацію соціально орієнтованого ефекту за прийняттого рівня витрат. Ефективність використання об'єктів комунальної власності передбачає виконання завдань з найменшими витратами фінансових ресурсів за умови забезпечення найбільшої

результативності. Реалізація цього принципу полягає, з одного боку, у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці, а з іншого – у збільшенні надходжень від використання об'єктів комунальної власності. На рис. 6 запропоновано механізм управління комунальним майном в контексті активізації соціальної послуги життєстійкості в умовах децентралізації та війни.

Отже, ефективність управління комунальною власністю полягає в поєднанні соціальних і фінансово-економічних результатів, але пріоритетними є соціальні результати.

Управління комунальною власністю територіальних громад – складне завдання, яке потребує злагоджених систем та ефективних механізмів. У кожній громаді комунальна власність включає широкий спектр об'єктів і ресурсів, що базуються на законодавстві та враховують особливості кожного регіону. Ефективне управління цими ресурсами є важливим для забезпечення комфорту, безпеки та розвитку всієї громади [4].

Як важливий інструмент для розвитку громади, механізми управління комунальною власністю можуть сприяти сталому розвитку, соціальній справедливості та економічному зростанню, а також змінити екологічної рівноваги. Розуміння та впровадження цих механізмів є важливими кроками у створенні сталих громад, які можуть покращити добробут жителів територіальних громад.

Враховуючи зазначене, розвитку соціальних послуг у територіальних громадах, зокрема послуги життєстійкості, сприятиме ефективне використання ресурсу комунальної власності. Для реалізації цього завдання на рівні сільських, селищних, міських громад мають бути здійснені практичні кроки, зокрема:

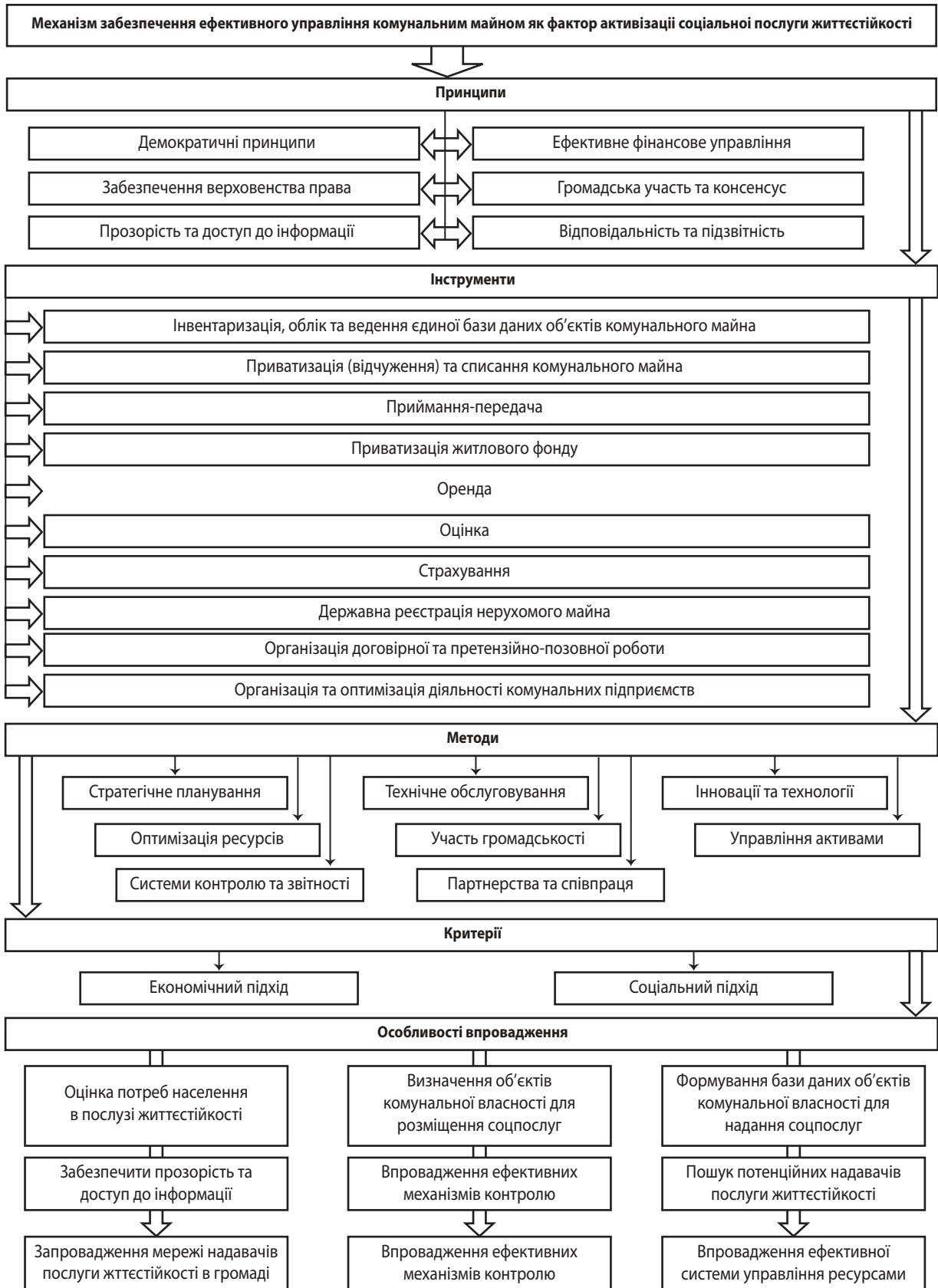

Рис. 6. Механізм управління комунальним майном як фактор активізації соціальної послуги життєстійкості в умовах децентралізації та війни

Джерело: запропоновано авторами

- інвентаризація наявного комунального майна;
- визначення кількості об'єктів комунальної власності (у т. ч. по старостатам), приміщення яких може бути використано для роботи надавачів соціальних послуг, зокрема таких, які відповідають встановленим вимогам для надання послуги життєстійкості, з урахуванням географії їх розташування (віддаленість, кількість населення, можливість доїзду тощо), потреб населення конкретних населених пунктів (старостатів) у соціальних послугах, залежно від віку, соціального становища, соціальних та демографічних тенденцій тощо;
- формування відкритої електронної бази об'єктів комунальної власності, на базі яких, можуть працювати потенційні надавачі соціальних послуг для залучення / зацікавлення потенційних партнерів, у тому числі громадських організацій.

Висновки. В умовах повномасштабного вторгнення значна кількість населення постраждала від обстрілів, руйнувань, перебування в окупації, втрати домовки, рідних, вимушеного переміщення тощо. Наслідки цих процесів позначаються на психологічному стані людей, їх здатності протистояти щоденним викликам війни, яка продовжується. Це обумовлює необхідність пошуку шляхів дієвої соціальної та психологічної підтримки, надання якої можливе через запровадження у громадах соціальних послуг. Для активізації зазначених процесів необхідно залучати ресурси громади та держави, об'єднання яких можливе у рамках реалізації нової послуги життєстійкості.

Враховуючи те, що комунальне майно є важливою економічною основою місцевого самоврядування, воно може бути використано як важливий ресурс для активізації та розвитку цієї та інших соціальних послуг, яких потребують мешканці конкретних територій. Результатом таких заходів буде задоволення потреб мешканців громад у соціальній та психологічній підтримці, розвиток робочих місць та зайнятості, використання ресурсу комунальної власності (зокрема такої, яка у придатному стані, але була не затребувана і перебувала без використання), а також запобігання негативним соціальним тенденціям у громаді, зокрема у воєнний та післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошенко О. О., Діденко Є. О. Підвищення ефективності управління муніципальною власністю. URL: <http://www.du.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>
2. Голосніченко І. П., Голосніченко Д. І., Денчук Р. О. Розвиток місцевого самоврядування та його роль в управлінні комунальною власністю. URL: <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2012/1/24.pdf>
3. Гуськова І. Б. Соціальні аспекти управління комунальною власністю. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11335236.pdf>
4. Менеджмент для місцевих органів публічної влади : підручник / [М. П. Бутко, І. М. Бутко, М. Ю. Дітковська та ін.] ; за заг. ред. М. П. Бутка. Київ : Центр учб. літ., 2019. 412 с.

5. Нестор О. Ю. Теоретичні та практичні аспекти управління активами територіальних громад: зарубіжний досвід. URL: http://re.gov.ua/re202103/re202103_099_NestorOYu.pdf

6. Оксана Жолнович розповіла про впровадження послуги з формування життєстійкості на Міжвідомчій координаційній раді з питань охорони психічного здоров'я. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23272.html>

7. Право власності в Україні : навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, Юрінком Інтер, 2000. 256 с.

8. Правове регулювання об'єктів нерухомого майна в Україні / упоряд. : С. О. Слободянюк, О. А. Данчук ; за заг. ред. В. В. Сенчука. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 352 с.

9. Про затвердження Переліку територіальних громад, які братимуть участь в експериментальному проєкті із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Наказ Міністерства соціальної політики України від 30.10.2023 № 407-Н. URL: https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/407.pdf

10. Про затвердження Переліку територіальних громад, які братимуть участь в експериментальному проєкті із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Наказ Міністерства соціальної політики України від 14.10.2023 № 438-Н. URL: https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/438.pdf

11. Про затвердження Переліку територіальних громад, які братимуть участь в експериментальному проєкті із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Наказ Міністерства соціальної політики України від 22.11.2023 № 455-Н. URL: https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/455.pdf

12. Про затвердження примірних форм документів та звітності для реалізації експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Наказ Міністерства соціальної політики України від 13.10.2023 № 390-Н URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN079019>

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

14. Про реалізацію експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2023 № 1049. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-п#Text>

15. Романова Н. Г. Оптимізація управління комунальною власністю територіальних громад в Україні. URL: http://ra.stateandregions.zp.ua/archive/1_2016/29.pdf

REFERENCES

- Butko, M. P. et al. *Menedzhment dlia mistsevykh orhaniv publichnoi vlyady* [Management for Local Public Authorities]. Kyiv: Tsentr uchb. lit., 2019.
- Holosnichenko, I. P., Holosnichenko, D. I., and Denchuk, R. O. "Rozvytok mistsevoho samovriaduvannia ta ioho rol v upravlinni komunalnoiu vlasnistiu" [The Development of Local Self-government and Its Role in the Management of Communal Property]. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2012/1/24.pdf>
- Huskova, I. B. "Sotsialni aspekty upravlinnia komunalnoiu vlasnistiu" [Social Aspects of Communal Property Management]. <https://core.ac.uk/download/pdf/11335236.pdf>

[Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2023). <https://ips.ligazakon.net/document/FN079019>

[Legal Act of Ukraine] (2023). https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/407.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2023). https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/438.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2023). https://www.msp.gov.ua/files/norm_baza/2023/455.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2023). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-п#Text>

Nestor, O. Yu. "Teoretychni ta praktychni aspekty upravlinnia aktyvamy terytorialnykh hromad: zarubizhnyi dosvid" [Theoretical and Practical Aspects of Asset Management of Territorial Communities: Foreign Experience]. http://re.gov.ua/re202103/re202103_099_NestorOYu.pdf

"Oksana Zholnovych rozpovila pro vprovadzhennia posluhy z formuvannia zhyttiistiki na Mizhvidomchii koordynatsiini radi z pytan okhorony psikhichnoho zdorovia" [Oksana Zhol-

novych Spoke about the Implementation of the Service for the Formation of Vitality at the Interdepartmental Coordinating Council for the Protection of Mental Health]. <https://www.msp.gov.ua/news/23272.html>

Pravo vlasnosti v Ukraini [Property Rights in Ukraine]. Kyiv: KNU imeni Tarasa Shevchenka ; Yurinkom Inter, 2000.

Pravove rehulivannia ob'ektiv nerukhomoho maina v Ukraini [Legal Regulation of Real Estate Objects in Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008.

Romanova, N. H. "Optimizatsiia upravlinnia komunalnoiu vlasnistiu terytorialnykh hromad v Ukraini" [Optimizing the Management of Communal Property of Territorial Communities in Ukraine]. http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2016/29.pdf

Voloshenko, O. O., and Didenko, Ye. O. "Pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia munitsypalnoiu vlasnistiu" [Increasing the Efficiency of Municipal Property Management]. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>

Стаття надійшла до редакції 05.12.2024 р.

Статтю прийнято до публікації 20.12.2024 р.